

Versiune anonimizată

C-58/22 - 1

Cauza C-58/22

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

28 ianuarie 2022

Instanța de trimitere:

Curtea de Apel Craiova (România)

Data deciziei de trimitere:

13 ianuarie 2022

Apelantă-inculpată:

NR

Participant:

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova

Înregistrat în registrul	1212262
Curții de Justiție sub nr.	
Luxemburg, 01. 02. 2022	Pentru Grefier,
Fax / E-mail: _____	V. Jeele
Depus la: 28/01/2022	Ramona I. Șereș
	Administratoare

Dosar nr. 264/104/2017*

[OMISSIS]
CURTEA DE APEL CRAIOVA
SECȚIA PENALĂ ȘI PENTRU CAUZE CU MINORI
[OMISSIS]

CERERE DE HOTĂRÂRE PRELIMINARĂ

Curtea de Apel Craiova, din oficiu, în baza articolului 19 [alineatul] (3) litera (b) TUE raportat la [articolul] 267 TFUE, solicită:

CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

a răspunde la următoarea întrebare preliminară:

RO

Principiul *non bis in idem*, așa cum este garantat de articolul 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, coroborat cu obligațiile care revin României în vederea atingerii obiectivelor prevăzute în Decizia MCV (Decizia 2006/928 a Comisiei Europene) trebuie să fie interpretat în sensul că o soluție de clasare, emisă de parchet după administrarea probelor esențiale în cauza respectivă, împiedică o altă urmărire penală pentru aceeași faptă, chiar având altă încadrare juridică, împotriva aceleiași persoane, având în vedere că soluția este definitivă, cu excepția cazurilor în care se constată că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea ori au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea?

A. Obiectul litigiului. Fapte relevante

Obiectul prezentului dosar îl reprezintă apelurile declarate de inculpata NR și Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt împotriva sentinței penale [OMISSIS] [din] 19.11.2018 a Tribunalului Olt.

Prin sentința penală [OMISSIS] din data de 19.11.2018 pronunțată de Tribunalul Olt în dosarul nr. 264/104/2017, în baza articolului 289 alineatul (1) [din] Codul Penal cu aplicarea articolului 308 alineatul (1) [din] Codul Penal și [a] articolului 6 din Legea [nr.] 78/2000, a fost condamnată inculpata NR la pedeapsa de 1 an și 4 luni închisoare și la pedeapsa complementară constând în interzicerea dreptului de a ocupa o funcție publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta pe o perioadă de 1 an și 4 luni.

În baza articolului 65 alineatul (1) [din] Codul penal, s-a aplicat inculpatei pedeapsa accesorie constând în interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta.

În baza articolelor 91 [și] 92 [din] Codul Penal, s-a dispus suspendarea executării pedepsei principale sub supraveghere pe un termen de 3 ani.

Conform dispozițiilor articolului 93 alineatul (1) din Codul penal, pe durata termenului de supraveghere s-a dispus ca inculpata să respecte următoarele măsuri de supraveghere: să se prezinte la Serviciul de probațiune Olt, la datele fixate de acesta; să primească vizitele consilierului de probațiune desemnat cu supravegherea sa; să anunțe în prealabil schimbarea locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile; să comunice schimbarea locului de muncă; să comunice informații și documente de natură a permite controlul mijloacelor de existență.

Conform dispozițiilor articolului 93 alineatul (3) din Codul de procedură penală, pe durata termenului de supraveghere s-a dispus ca inculpata NR să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității pe o perioadă de 60 [de] zile în cadrul Consiliului local al municipiului Slatina, [la] Direcția Administrare Patrimoniu sau la Colegiul Național „Radu Greceanu” [din] Slatina.

A fost atrasă atenția inculpatei că, în cazul în care încalcă cu rea-credință măsurile și obligațiile dispuse, se va dispune revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere și executarea pedepsei în regim de detenție, conform articolului 96 [din] Codul Penal.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a constatat că, prin rechizitoriul nr. 47/P/2016 din data de 31 ianuarie 2017 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt, s-a dispus trimiterea în judecată, în stare de libertate, a inculpatei NR pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, prevăzută și pedepsită [de articolul] 308 alineatul (1) [din] C.p. raportat la articolul 289 alineatul (1) [din] C.p., cu aplicarea articolului 6 din Legea [nr.] 78/2000.

În fapt, s-a reținut în sarcina inculpatei că aceasta, la data de 30.04.2015, în calitate de președinte al Societății Cooperative BX SC Slatina, județul Olt, societate cu personalitate juridică, a pretins de la numiții GL, JK, HS, PB, MT, angajați pe diverse funcții în cadrul societății, suma de 4 400 [de] euro reprezentând un „onorariu de succes” al avocatului, la plata căruia s-a angajat inculpata NR, pentru ca aceasta să renunțe a emite decizii de desfacere a convențiilor individuale de muncă ale respectivelor persoane. Întrucât pretențiile sale financiare nu au fost satisfăcute, inculpata a emis și a semnat decizii individuale de încetare a convențiilor individuale de muncă pentru fiecare dintre aceste persoane.

În cursul urmăririi penale, au fost administrate următoarele probe: declarații inculpată NR, declarații martori JK, PB, GL, MT, HS, AX, BD, CH, LM, FX, procese-verbale de redare a comunicărilor cuprinse în înregistrarea audio, raport de expertiză criminalistică.

După înregistrarea dosarului pe rolul Tribunalului Olt, s-a parcurs procedura de cameră preliminară. Prin încheierea [OMISSIS] din 10 aprilie 2017, în baza articolului 346 alineatul (2) [din] C. proc. pen., s-au respins ca nefondate cererile și excepțiile invocate de inculpata NR, în procedura camerei preliminare, s-a constatat legalitatea sesizării instanței cu rechizitoriul nr. 47/P/2016 din data de 31.01.2017 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală și s-a dispus începerea judecării cauzei privind pe inculpată.

Inculpata a formulat contestație împotriva acestei încheieri, astfel că prin încheierea definitivă [OMISSIS] [din] 04.07.2017 a Curții de Apel Craiova s-a respins contestația formulată de inculpata NR.

Încă din cursul procedurii de cameră preliminară, atât în fața instanței de fond, cât și la momentul soluționării contestației, inculpata a invocat nelegalitatea sesizării instanței de judecată prin rechizitoriu cu privire la o faptă încadrată în dispozițiile articolului 289 alineatul (1) [din] N.c.p., în condițiile în care anterior inculpata a fost cercetată și s-a dispus o soluție definitivă pentru aceeași faptă, încălcându-se

dispozițiile articolului 6 [din] C.p.p., [ale] articolului 4 al Protocolului la CEDO și [ale] articolului 50 din cartă.

Judecătorii de cameră preliminară au considerat că nelegalitatea invocată referitoare la încălcarea principiului *non bis in idem*, raportat la împrejurarea că aceeași situație de fapt a format obiectul unei alte proceduri penale, finalizată printr-o soluție de clasare, dispusă prin ordonanța nr. 673/P/2016 din 21 octombrie 2016 emisă de Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina, definitivă prin încheierea [OMISSIS] din 21 noiembrie 2016 pronunțată de Judecătoria Slatina în dosarul nr. 10364/311/2016, prin care a fost respinsă solicitarea parchetului de confirmare a soluției de redeschidere a urmăririi penale în dosarul nr. 673/P/2016, pentru a putea fi invocată autoritatea de lucru judecat este necesar a se constata îndeplinirea cumulativă a trei condiții, respectiv: existența unei hotărâri penale definitive, identitatea de persoană și identitatea de obiect, precum și că, „potrivit normelor procesual penale în vigoare, autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri penale definitive poate fi valorificată atât anterior declanșării procedurii de cameră preliminară, în faza de urmărire penală, cât și ulterior acesteia, în cursul judecății, inclusiv în condițiile exercitării căii extraordinare de atac a contestației în anulare, adică în faze procesuale în care se pot administra probatorii prin care să se facă dovada existenței celor trei condiții anterior menționate.

În aceste condiții aplicarea principiului *non bis in idem* excedează competenței judecătorului de cameră preliminară, întrucât instituția procesuală a camerei preliminare nu aparține nici urmăririi penale, nici judecății, fiind echivalentă unei noi faze a procesului penal, iar activitatea judecătorului de cameră preliminară nu privește fondul cauzei, actul procesual exercitat de către acesta neantamând și nedispunând, în sens pozitiv sau negativ, cu privire la elementele esențiale ale raportului de conflict: faptă, persoană și vinovăție”.

Pe cale de consecință, judecătorii de cameră preliminară au apreciat că această critică poate fi valorificată numai cu ocazia cercetării judecătorești asupra fondului cauzei.

La momentul judecății în primă instanță, după finalizarea procedurii de cameră preliminară, inculpata a reiterat apărările cu privire la incidența în cauză a principiului *non bis in idem*.

Prin sentința penală [OMISSIS] [din 19.11.2018] a Tribunalului Olt, instanța de fond a considerat că apărările inculpatei sunt nefondate.

Tribunalul Olt a arătat că prin autoritate de lucru judecat se înțelege puterea sau forța acordată de lege hotărârii judecătorești definitive de a fi executată și de a împiedica o nouă urmărire pentru același fapt.

Autoritatea de lucru judecat produce, pe de o parte, un efect pozitiv (hotărârea definitivă este executorie, organele statului putând proceda la punerea ei în executare), iar pe de altă parte, un efect negativ obiectivat în existența unei cauze de împiedicare a exercitării acțiunii penale (excepția *rei iudicatae*).

Efectul negativ al autorității de lucru judecat a căpătat, odată cu consacrarea sa în articolul 4 al Protocolului nr. 7 la Convenția Europeană [a Drepturilor Omului] și în articolul 50 din cartă, caracterul unui principiu fundamental al procesului penal prin care se asigură realizarea deplină atât a dreptului la un proces echitabil prevăzut de articolul 6 din Convenția Europeană [a Drepturilor Omului], cât și a principiului legalității.

Articolul 6 [din] C.p.p. prevede că nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni atunci când față de acea persoană s-a pronunțat anterior o hotărâre penală definitivă cu privire la aceeași faptă, chiar și sub altă încadrare juridică; așadar, articolul 6 [din] C.p.p. conține trei garanții distincte și prevede că nicio persoană nu va fi:

- (i) urmărită penal;
- (ii) judecată;
- (iii) pedepsită pentru aceeași infracțiune.

Ne bis in idem este aplicabil ori de câte ori autoritățile competente formulează din nou împotriva unei persoane o acuzație în materie penală, în sensul articolului 6 paragraful 1 din Convenția Europeană [a Drepturilor Omului], cu privire la fapta pentru care s-a pronunțat deja o hotărâre definitivă care se bucură de autoritate de lucru judecat.

Pentru a se putea invoca incidența *ne bis in idem*, trebuie întrunite cumulativ următoarele condiții:

- (i) existența unei hotărâri definitive cu privire la fondul cauzei penale;
- (ii) existența unei duble proceduri „în materie penală” de sancționare (*bis*);
- (iii) noul proces penal să se îndrepte în contra aceleiași persoane (*eadem personae*);
- (iv) noul proces penal să privească fapte identice ori fapte care sunt în mod substanțial aceleași (*idem factum*).

Curtea Europeană [a Drepturilor Omului] a considerat că analiza ce trebuie efectuată în determinarea noțiunii de „*idem*” prin raportare la criteriul fapte identice sau fapte care sunt în mod substanțial aceleași trebuie axată pe acele fapte care constituie un set de împrejurări factuale concrete privind pe același acuzat și care sunt indisolubil legate în timp și spațiu (cauza Sergey Zolotukhin [împotriva] Rusiei).

De asemenea, Tribunalul Olt a reținut că noțiunea de „hotărâre definitivă” are un sens autonom în structura *ne bis in idem*, nefiind limitată numai la sentințele și deciziile pronunțate de instanța de judecată; în cauzele reunite Gozutok și

Bruggel, precum și în jurisprudența sa ulterioară [în special cauzele M (5 iunie 2014) și Kossowski (29 iunie 2016)], CJUE a apreciat că principiul *ne bis in idem* se aplică și în privința soluțiilor de netrimitere în judecată, prin care Ministerul Public, pronunțându-se asupra fondului cauzei în urma unei proceduri aprofundate, pune capăt, fără intervenția instanței, procedurii penale angajate în acest stat.

Prin urmare, standardul dezvoltat de CJUE este în sensul că ordonanța procurorului prin care se dispune clasarea [OMISSIS], chiar nesupusă controlului judiciar, constituie o „hotărâre definitivă” care poate fi invocată în temeiul *ne bis in idem*, dacă sunt îndeplinite următoarele cerințe:

- a. să existe o anchetă aprofundată a faptei sesizate (administrarea de probe, audierea victimei ori a eventualilor martori etc.);
- b. soluția de netrimitere în judecată să antameze fondul („on merits”) acuzației penale (să vizeze una dintre condițiile impeditivă care lipsesc de temei acțiunea penală, iar nu pe cele care o lipsesc de obiect);
- c. să fie satisfăcute cerințele *eadem personae* și *idem factum*:
- d. acțiunea penală să fi fost stinsă în mod definitiv; caracterul definitiv al stingerii nu este afectat de posibilitatea redeschiderii urmăririi penale ca urmare a descoperirii unor fapte sau împrejurări noi ori de posibilitatea anulării ulterioare a acesteia.

Ne bis in idem [citit] în lumina articolului 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie să fie interpretat în sensul că o decizie a parchetului de încetare în mod definitiv a urmăririi penale, sub rezerva redeschiderii sau a anulării sale, fără să fi fost aplicate pedepse, nu poate fi calificată drept decizie definitivă în sensul acestor articole dacă din motivarea acestei decizii rezultă că procedura penală respectivă a fost închisă fără ca o urmărire penală aprofundată să fi fost efectuată, absența audierii victimei sau a inculpatului reprezentând un indiciu al lipsei unei astfel de urmăriri aprofundate.

CEDO folosește raționamente de drept și de fapt, cu valoare de principiu, care trebuie să fie aplicabile oricărei cauze în care se invocă pretinsa încălcare a articolului 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție, clarificând fiecare termen ce compune principiul *non bis in idem*.

În clarificarea aspectului dacă reclamanta a fost judecată de două ori pentru aceeași infracțiune („*idem*”), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reamintit că articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție trebuie să fie înțeles ca interzicând urmărirea penală sau judecarea unei persoane pentru o a doua „infracțiune” în măsura în care aceasta are la bază fapte identice sau fapte care sunt în esență aceleași ([Sergey Zolotukhin], citată anterior, punctul 82), iar garanția consacrată la articolul 4 susmenționat se activează la momentul punerii în mișcare a unei noi

acțiuni penale și când decizia anterioară de achitare sau de condamnare dobândise deja autoritate de lucru judecat.

Articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție enunță o garanție împotriva noii acțiuni penale sau a riscului unei noi acțiuni penale, iar nu interdicția unei a doua condamnări sau a unei a doua achitări ([Sergey Zolotukhin], citată anterior, punctul 83).

În clarificarea aspectului dacă a existat o repetare a trimiterii în judecată („bis”), CEDO reamintește că articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție nu vizează numai cazul unei duble condamnări, ci, de asemenea, pe cel al dublei trimiteri în judecată (Franz Fischer împotriva Austriei, [OMISSIS] punctul 29, 29 mai 2001). Astfel, această dispoziție reafirmă trei garanții distincte conform cărora nimeni: a) nu poate fi urmărit penal, b) judecat sau c) pedepsit de două ori pentru aceleași fapte (Nikitinc împotriva Rusiei, [OMISSIS] punctul 36, CEDO 2004-VIII, și [Sergey Zolotukhin], citată anterior, punctul 110). În plus, articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție are ca obiect să interzică repetarea procedurilor penale definitiv închise (Franz Fischer, citată anterior, punctul 22, și Gradinger, citată anterior, punctul 53). Rezultă, așadar, o interdicție privind procedurile penale consecutive.

Totuși, în ceea ce privește procedurile penale paralele, articolul 4 susmenționat nu le interzice, într-o astfel de situație [neputându-se] afirma că reclamantul a fost trimis în judecată în mai multe rânduri pentru „o infracțiune pentru care fusese deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă” [Garaudy împotriva Franței [OMISSIS] CEDO 2003-IX (*extras*)]. Astfel, Curtea [EDO] a concluzionat în sensul caracterului vădit nefondat al unei cereri într-o cauză în care instanța națională pusese capăt celei de-a doua proceduri atunci când a fost pronunțată o hotărâre definitivă în cadrul primei proceduri [Zigarella împotriva Italiei [OMISSIS], 3 octombrie 2002].

Aplicând aceste principii la speța în cauză, Tribunalul Olt a reținut că dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt nu reprezintă un nou proces penal, o nouă acțiune penală, a doua „infracțiune” raportat la dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, (acțiunea penală din dosarul penal nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt nu este una nouă, dimpotrivă).

S-a constatat că actul de sesizare corespunzător dosarului penal nr. 47/P/2016 a fost înregistrat la data de 08.06.2015 la I. P. J. Olt, iar la data de 05.02.2016 a fost înregistrat dosarul penal nr. 47/P/2016 la Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt, comparativ cu actul de sesizare corespunzător dosarului penal nr. 673/P/2016 care a fost înregistrat la data de 26.06.2015 la DNA ST Craiova, ca petiție, [OMISSIS], iar la data de 11.02.2016 a fost înregistrat dosarul penal nr. 673/P/2016 la Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina.

Mai mult, cercetările efectuate în dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, sub aspectul săvârșirii infracțiunii de șantaj, prevăzută de articolul 207 alineatul (1) [din] C.p., au fost finalizate printr-o soluție de clasare „*in rem*”, pe motiv că nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea, la data de 27.09.2016, dată la care în dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt era pusă în mișcare acțiunea penală față de inculpata NR, fiind instituită măsura preventivă a controlului judiciar, la data de 15.09.2016.

Astfel, cauza penală nr. 47/P/2016 a Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt nu poate fi în niciun caz o cauză nouă raportat la dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, nefiind incident cazul unei repetări a procedurii penale [Clarificarea aspectului dacă a existat o repetare a trimiterii în judecată („*bis*”)], pentru a fi invocat principiul „*ne bis in idem*”, ci [fiind incidente] doar aspecte care au ținut de administrarea probatoriului în cele două cauze și mai ales aprofundarea acestuia - dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina fiind instrumentat de către un agent de poliție, în [timp] ce urmărirea penală în dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt a fost efectuată de către un procuror.

Referitor la acest din urmă aspect al administrării probatoriului, și Curtea de Justiție a Uniunii Europene s-a pronunțat în cazul procedurii penale împotriva 12.

Principiul *ne bis in idem* enunțat la articolul 54 din CAAS, citit în lumina articolului 50 din cartă, trebuie să fie interpretat în sensul că o decizie a parchetului de încetare în mod definitiv a urmăririi penale, sub rezerva redeschiderii sau a anulării sale, fără să fi fost aplicate pedepse, nu poate fi calificată drept decizie definitivă în sensul acestor articole dacă din motivarea acestei decizii rezultă că procedura penală respectivă a fost închisă fără ca o urmărire penală aprofundată să fi fost efectuată, absența audierii victimei și a unui eventual martor reprezentând un indiciu al lipsei unei astfel de urmăriri aprofundate.

În dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina nu s-a desfășurat o urmărire penală aprofundată, potrivit referatului întocmit de către organul de poliție cu propunere de clasare a cauzei, referat care face corp comun cu ordonanța procurorului de clasare, a fost analizat și reținut doar un singur aspect din cadrul înregistrării ambientale efectuate la data de 30.04.2015, respectiv minutul 7, în condițiile în care durata înregistrării este de 43 de minute.

A mai apreciat Tribunalul Olt că referatul nu conține o analiză a altor declarații de martor decât cele ale semnatarilor actului de sesizare și depozitia numitei NR, în condițiile în care au mai fost prezente la discuții și alte persoane, ce au fost audiate în cadrul urmăririi penale efectuate în cauza de față; alte înscrisuri nu au fost administrate; toate acestea în condițiile în care organul de poliție, în cuprinsul referatului, deși reține din declarațiile persoanelor care au efectuat sesizarea faptul că „numita NR nu a pretins ca suma de bani să-i fie remisă ei, ci trebuia remisă avocatului acesteia, totuși, efectuând analiza probelor, organul de poliție remarcă

faptul că numita NR nu a pretins nicio sumă de bani de la semnatarul sesizării și ca urmare nu a urmărit dobândirea unui folos material nici pentru sine, nici pentru altă persoană, aspect care reiese și din declarațiile acestora, care au precizat cu ocazia audierii că suma de 3 600 [de] euro cu TVA urma să fie remisă avocatului numitei NR cu care inculpata încheiase un contract de asistență juridică și nu pentru a fi însușită de ea.

Astfel, o urmărire penală efectuată fără audierea unor martori prezenți la discuția din data de 30.04.2015, fără analizarea conținutului înregistrării ambientale, care să fi fost redată în cuprinsul unui proces-verbal, neadministrarea probei cu înscrisuri -decizii de încetare a convențiilor de muncă ale persoanelor care au efectuat sesizarea penală, semnate de către inculpata NR, hotărâri judecătorești de reintegrare a persoanelor disponibilizate, o analiză contradictorie a probelor administrate efectuată de către organul de poliție nu sunt altceva decât factori determinanți pentru a concluziona că ancheta din dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina nu a fost una aprofundată și nu poate fi calificată drept decizie definitivă în sensul articolului 54 din CAAS și articolului 50 din cartă, astfel încât principiul *non bis in idem* nu este aplicabil acestei cauze”.

Împotriva acestei sentințe au declarat apel inculpata NR și Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt.

În motivarea apelului, inculpata a suspus atenției Curții de Apel Craiova aceeași problemă a incidenței în speță a principiului *non bis in idem*.

În cursul soluționării apelurilor, prin încheierea din ședința publică din data de 12.09.2019, în baza articolului 475 [din] C.p.p., Curtea de Apel a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală cu următoarea întrebare:

În interpretarea dispozițiilor articolului 16 alineatul (1) litera i) [din] C.p.p., încheierea definitivă pronunțată de judecătorul de cameră preliminară, prevăzută de articolul 335 alineatul (4) [din] C.p.p., prin care s-a respins cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, poate fi asimilată cauzei de încetare a procesului penal?

De asemenea, prin aceeași încheiere, în temeiul articolului 29 alineatul (4) din Legea nr. 47/1992, a fost sesizată Curtea Constituțională a României cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor articolului 16 alineatul (1) litera i) [din] C.p.p. și [ale] articolului 6 din C.p.p. în raport de dispozițiile articolului 21 alineatul (3) din Constituția României și [ale] articolului 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în sensul că acestea sunt neconstituționale în măsura în care nu includ în sfera cauzelor care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale și încheierea definitivă pronunțată de către judecătorul de cameră preliminară în procedura prevăzută de articolul 335 alineatul (4) [din] C.p.p..

Prin decizia nr. 19/2019 [OMISSIS] a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a fost respinsă ca inadmisibilă sesizarea formulată de Curtea de Apel Craiova, reținându-se în esență că din modul de formulare a întrebării prealabile rezultă că instanța de sesizare solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție nu să dea rezolvare de principiu unei chestiuni de drept (punctuală și direct incidentă în cauza respectivă), ci să facă un studiu exhaustiv al întregii legislații și jurisprudențe naționale și să determine care dintre multiplele hotărâri judecătorești ce pot fi pronunțate de instanțele din România, indiferent de materia în care se pronunță și de procedura după care s-a judecat cauza, pot constitui „elementul *bis*”.

Urmarea sesizării Curții Constituționale a României, la data de 01.07.2019 s-a constituit dosarul nr. 1962D/2019, dosar nesoluționat de Curtea Constituțională până în prezent, fiind în fază de raport.

Prin decizia penală nr. 1207/2020 a Curții de Apel Craiova, s-a admis apelul inculpatei. A fost desființată în totalitate sentința instanței de fond și, [în] temeiul articolului 396 alineatul (6) [din] C.pr.pen., raportat la articolul 16 alineatul (1) litera i) [din] C.pr.pen. și [la] articolul 17 alineatul (2) [din] C.pr.pen., s-a dispus încetarea procesului penal pornit împotriva inculpatei NR pentru infracțiunea prevăzută de articolul 289 alineatul (1) [din] C.pen., cu aplicarea articolului 308 alineatul (1) [din] C.pen., raportat la articolul 6 din Legea nr. 78/2000.

Pentru a pronunța această soluție, Curtea de Apel a reținut că, la data de 26 iunie 2015, s-a formulat de către petenții HS, GL, MT, JK și PB plângere penală împotriva inculpatei NR pentru săvârșirea infracțiunilor de șantaj - articolul 207 [din] Codul penal, abuz în serviciu - articolul 297 [din] Codul penal și luarea de mită - articolul 289 [din] Codul penal raportat la articolul 308 [din] Cod penal, dosarul fiind înregistrat la DNA - Serviciul Teritorial Craiova [OMISSIS].

Pe baza probatoriilor administrate, [și anume] declarațiile petenților MT, HS, JK, PB [și] GL, a inculpatei NR, actele depuse de părți, contractele de asistență juridică [OMISSIS] încheiate între inculpată, în calitate de reprezentantă a cooperativei, și apărătorii aleși, inclusiv reprezentarea ce a avut ca obiect reprezentare în dosarul privind anularea hotărârilor adunării generale a membrilor cooperatori, privind revocarea inculpatei din funcția de președintă, anexele la contractele de asistență juridică, raportul privind activitatea apărătorului și modalitatea de calcul a onorariului, facturile fiscale de plată a onorariilor, încheiate între cabinetele de avocatură și Cooperația Meșteșugărească, informarea Consiliului de Administrație înregistrată la 9 aprilie 2015, decizia nr. 35 din 15.03.2016, informarea de preaviz, certificatul grefei civile în dosarul nr. 2381/104/2015 al Tribunalului Olt, cererea petenților formulată la 11 mai 2015 și înregistrată la cooperatie, privind eliberarea unei fotocopii a contractului de asistentă încheiat cu Cabinetul de avocatură XB, sesizarea petenților înaintată către DNA - ST Craiova, a fost la rândul-i înaintată Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina.

Aceasta în condițiile în care DNA -Structura Craiova a constatat necompetența materială a organului de urmărire penală, faptele reclamate putând întruni, eventual, elementele constitutive ale infracțiunii de șantaj, prevăzută de articolul 207 [din] Codul penal, în condițiile în care în plângere nu sunt menționate fapte [aflate] în competența organului de urmărire penală sesizat, așa cum rezultă din referatul întocmit la 3.02.2016.

Dosarul a fost înregistrat pe rolul Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina sub nr. 673/P/2016, fiind începută urmărirea penală *in rem*, prin ordonanța din 14.03.2016, pentru săvârșirea infracțiunii de șantaj, [prevăzută de] articolul 207 [din] Codul penal.

Prin ordonanța din 27.09.2016, procurorul de caz în dosarul nr. 673/P/2016 a dispus clasarea cauzei pentru săvârșirea infracțiunii de șantaj prevăzut de articolul 207 [din] Codul penal, în temeiul articolului 16 litera c) [din] Codul penal, arătându-se că din probele administrate la dosarul cauzei (declarațiile petenților, declarațiile inculpatei, înregistrarea efectuată în mediul ambiental de către petenți și înscrisurile atașate la dosar) a rezultat că inculpata nu a pretins nicio sumă de bani de la petenți, neurmărind dobândirea unui folos material nici pentru sine, nici pentru altă persoană, aspect ce reiese și din declarațiile petenților care au precizat cu ocazia audierii că suma de 3 600 [de] euro și TVA urma să fie remisă avocatului cu care numita NR încheiase un contract de asistență juridică și nu pentru a fi însoțită de aceasta.

Așa cum rezultă din referatul întocmit, s-a reținut că niciuna din persoanele audiate nu a precizat că inculpata ar fi cerut vreo sumă de bani pentru sine sau pentru a nu-i concedia din cadrul cooperativei.

Prim-procurorul Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, verificând legalitatea și temeinicia soluției adoptate în dosarul nr. 673/P/2016, prin Ordonanța din 21.10.2016, a înfirmat Ordonanța dată la 27.09.2016 și a dispus redeschiderea urmăririi penale în cauză sub aspectul săvârșirii infracțiunii de șantaj, cauza fiind restituită Inspectoratului de Poliție Olt - Secția Investigații Criminale pentru completarea cercetărilor penale, totodată dosarul înaintându-se judecătorului de cameră preliminară de la Judecătoria Slatina în vederea confirmării redeschiderii urmăririi penale în cauză.

Așa cum rezultă din Ordonanța de infirmare a soluției de clasare, aceasta a avut la bază constatarea că aceeași situație de fapt face obiectul cercetării penale în dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de luare de mită, prevăzută de articolul 308 [din] Codul penal raportat la articolul 289 [din] Codul penal raportat la articolul 6 din Legea nr. 78/2000, [de] șantaj, prevăzută de articolul 207 [din] Codul penal și [de] trafic de influență, prevăzută de articolul 308 [din] Codul penal raportat la articolul 289 [din] Codul penal și [la] articolul 6 din Legea nr. 78/2000, dosar în care ancheta se afla într-o fază avansată, astfel încât nu erau îndeplinite condițiile de clasare, buna

înfăptuire a justiției impunând declinarea dosarului nr. 673/P/2016 la dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt.

Judecătorul de cameră preliminară investit cu cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, prin încheierea [OMISSIS] din 21.11.2016, a respins cererea formulată de Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina, arătând că simpla invocare a faptului că împotriva aceleiași persoane se fac cercetări într-o altă cauză aflată pe rolul altui organ judiciar și că cercetările ar fi într-o stare avansată nu conduc la concluzia legală că se impune infirmarea unei soluții de clasare și de redeschidere a urmăririi penale, aceasta în condițiile în care legea impune ca analiza ordonanței de infirmare să vizeze faptul că nu a existat împrejurarea pe care s-a întemeiat soluția de clasare sau au fost descoperite fapte sau împrejurări noi care nu mai justifică soluția de clasare, situații ce nu se regăsesc în cauză.

Dosarul de față, ce are ca obiect soluționarea apelurilor declarate în cauză, privește acțiunea penală declanșată împotriva inculpatei în dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt, trimisă în judecată pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, prevăzută de articolul 308 alineatul (1) [din] Codul penal raportat la articolul 289 alineatul (1) [din] Codul penal cu aplicarea articolului 6 din Legea nr. 78/2000, cauza fiind clasată în ceea ce privește săvârșirea infracțiunii de șantaj.

Și acest din urmă dosar a pornit la plângerea formulată de petenți, [care are] conținut identic (formă și fond) cu plângerea formulată în dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, plângerea fiind înregistrată la 8.06.2015 la IPJ Olt -Serviciul de Investigare a Criminalității Economice, iar la data de 5.02.2016 a fost înregistrat dosarul pe rolul Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt.

Prin ordonanța din 9.02.2016 s-a dispus începerea urmăririi penale față de inculpată pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, respectiv articolul 289 [din] Codul penal raportat la articolul 308 alineatul (1) [din] Codul penal cu aplicarea articolului 6 din Legea nr. 78/2000, acțiunea penală fiind pusă în mișcare împotriva inculpatei prin ordonanța din 15.09.2016, luându-se față de inculpată măsura controlului judiciar.

Din actele de urmărire penală se observă că au fost luate declarații inculpatei, petenților, martorilor AX, BD, CH, LM, FX, [celelalte probe fiind] înregistrarea din ședința cooperăției din 30.04.2015 și redarea acesteia, raportul de expertiză criminalistică ce atestă posibilitatea ca înregistrările să fi fost realizate cu echipamentul tehnic pus la dispoziție de către petentul JK, hotărârile Adunărilor generale de la nivelul cooperăției din perioada 2014, 2015, 2016, procesele-verbale de desfășurare a respectivelor adunări generale, deciziile de sancționare, [de] desfacere [a] contracte[lor] de muncă ale petenților, precum și hotărârile judecătorești de soluționare a respectivelor litigii de muncă, decizii ale

conducerii cooperației, de sancționare, respectiv desfacere a contractelor de muncă și reîncadrare a acestora, statutul societății cooperației.

Existența celor două dosare penale, unul finalizat cu soluția de clasare, confirmată de judecătorul de cameră preliminară, instituită în procedura prevăzută de articolul 335 [din] C.p.p., iar altul finalizat prin trimiterea în judecată a inculpatei [și] condamnarea acesteia în primă instanță, pune în discuție aplicarea principiului *non bis in idem*, temeinic invocat de către petentă în calea de atac formulată.

Nici judecătorului fondului și nici procurorul nu contestă că soluția de clasare a cauzei dată de procurorul de caz ar exceda aplicării articolului 4 [din] Protocolul nr. 7 [la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale], potrivit căruia „nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași Stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui Stat”, și aplicării articolului 6 [din] Codul de procedură penală ce arată în același sens, respectiv că „nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni atunci când față de acea persoană s-a pronunțat anterior o hotărâre penală definitivă cu privire la aceeași faptă, chiar și sub altă încadrare juridică”.

Dispozițiile de mai sus ale articolului 4 din Protocolul [nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului], [potrivit paragrafului] 2 [al acestuia,] nu împiedică redeschiderea procesului, conform legii și procedurii penale a statului respectiv, dacă fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cazul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

Se observă astfel că dispunerea de către Ministerul Public a soluției de clasare într-o procedură finalizată în mod definitiv prin încheierea judecătorului de cameră preliminară ce a avut spre confirmare ordonanța de înfirmare a clasării dispuse, pe de o parte, iar pe de altă parte, dispunerea aceluiași parchet de a trimite în judecată aceeași persoană în vederea condamnării, demarând astfel o a doua procedură penală, nu s-a[u] putut realiza decât cu încălcarea garanțiilor instituite de principiul *ne bis in idem*.

Se arată de către primul judecător că data înregistrării plângerii formulate de cei cinci petenți ar face inaplicabil articolul 6 [din] Codul de procedură penală, aceasta fiind diferită, dosarul nr. 47/P/2016 fiind înregistrat la 5.02.2016 pe rolul Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt, pe baza sesizării din 8.06.2015 la IPJ, iar dosarul nr. 673/P/2016, la data de 26.06.2015 la DNA - ST Craiova. Or, primul dosar înregistrat pe rolul organelor de urmărire penală, dosar la care sunt efectuate și primele probe, astfel cum le-am enumerat odată cu descrierea actelor și măsurilor procesuale din acel dosar, este și dosarul finalizat în condițiile articolului 335 [din] Codul de procedură penală, data înregistrării plângerilor și parcursul soluționării acestora fiind cele care pun în discuție existența procedurilor penale paralele.

Se susține de către același judecător că în prezenta cauză nu poate exista o repetare a trimiterii în judecată, atât timp cât dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt privește o cercetare penală aprofundată în raport de celălalt dosar, fiind instrumentat de către un agent de poliție, pe când cel de față, de procurorul de caz, primul dosar, soluția dată nu poate fi calificată drept decizie definitivă dacă din motivarea acestuia rezultă că procedura penală respectivă a fost închisă fără ca o urmărire penală aprofundată să fi fost efectuată, absența audierii victimei și a unui eventual martor reprezentând un indiciu al lipsei unei astfel de urmăriri aprofundate.

Înainte de a face aprecieri asupra caracterului „aprofundat” al cercetării penale efectuate în cele două dosare, vom sublinia caracterul final, în sensul articolului 4 din Protocolul nr. 7 [la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale], al ordonanței de clasare, aceasta fiind dată în procedura prevăzută de articolul 335 [din] Codul de procedură penală, inclusiv confirmarea judecătorului de cameră preliminară asupra procedurii îndeplinite.

Așa cum am arătat atunci când am menționat hotărârea judecătorului de cameră preliminară, acesta a avut spre analiză dacă existența unui alt dosar penal înregistrat împotriva inculpatei cu același obiect, stare de fapt identică, poate constitui un temei pentru infirmarea unei soluții de clasare, în controlul judiciar efectuat hotărându-se că existența în lucru a unui alt dosar nu are caracterul faptelor sau împrejurărilor noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia dosarul, cerință impusă de articolul 335 alineatul (1) [din] Codul de procedură penală.

Mai mult, din enumerarea probatoriilor administrate în cele două cauze se observă că acestea sunt aceleași, [și anume] probele ce vizează faptele împotriva cărora există plângerea penală, declarațiile petenților, ale inculpatei, înregistrarea audio, dar și actele ce privesc numeroasele litigii de muncă de la nivelul Cooperăției Meșteșugărești, precum și contractul de asistență juridică al apărătorului ce solicită onorariu de succes.

Or, așa cum am arătat, articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului] face o distincție clară între o urmărire penală sau proces penal, care este interzis în primul paragraf al articolului respectiv, și reluarea unui proces în circumstanțe excepționale, situație menționată la al doilea paragraf. Articolul 4 paragraful 2 din Protocolul nr. 7 prevede, în mod expres, posibilitatea ca o persoană să fie nevoită să accepte urmărirea penală pentru aceleași acuzații, în conformitate cu dreptul intern, în cazul în care o cauză este redeschisă în urma apariției de noi probe sau a descoperirii unui viciu fundamental în procedurile anterioare [cauza Mihalache împotriva României].

Redeschiderea procedurii este posibilă, dar este supusă unor condiții stricte: decizia de redeschidere a cauzei trebuie justificată prin apariția unor fapte noi sau recent descoperite sau prin descoperirea unui viciu fundamental în procedurile

anterioare care ar putea afecta rezultatul cauzei, aceste condiții nefiind alternative, ci cumulative.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului indică astfel că, de la caz la caz, Curtea [EDO] evaluează dacă circumstanțele invocate de o autoritate de nivel superior, pentru redeschiderea procedurilor, constituie fapte noi (circumstanțe care privesc cauza, dar care apar numai după proces) sau recent descoperite (circumstanțe legate de cauză care există pe parcursul procesului, dar rămân ascunse judecătorului și devin cunoscute abia după proces) sau un viciu fundamental în procedura anterioară.

Noțiunea de „viciu fundamental”, în sensul articolului 4 paragraful 2 din Protocolul nr. 7, sugerează că numai o încălcare gravă a unei [OMISSIS] [norme] procedurale care afectează grav integritatea procedurii anterioare poate servi drept bază pentru redeschiderea acesteia din urmă în detrimentul [OMISSIS] [persoanei acuzate], [atunci când aceasta] a fost achitată [OMISSIS] sau pedepsită pentru o infracțiune mai puțin gravă decât cea prevăzută de legea aplicabilă.

Se concluzionează astfel că o simplă reevaluare a probelor existente la dosar de către procuror sau de instanța de nivel superior nu îndeplinește acest criteriu, cum se arată în aceeași cauză aflată pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului, aprecierea în mod diferit de către procurorul de rang superior a circumstanțelor, care, în opinia sa ar fi trebuit să dea naștere răspunderii penale, nu justifică formularea unei noi acuzații în circumstanțe identice.

Este raționamentul ce își găsește aplicare și în cauza de față: dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, soluționat definitiv prin clasarea cauzei, nu mai permite ca inculpata să fie judecată de două ori pentru aceeași infracțiune decât cu încălcarea principiului *non bis in idem*.

La data pronunțării soluției finale în acest dosar, procurorul de caz și, ulterior, judecătorul, atunci când a verificat soluția de infirmare, a[u] avut spre analiză inclusiv actele de urmărire penală realizate în dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt, în condițiile în care existența acestui dosar a reprezentat motivul infirmării soluției de clasare, infirmare dispusă de către procurorul ierarhic superior.

Enumerarea aproape exhaustivă a declarațiilor date de petenți, inclusiv reproducerea discuției interceptate cu telefonul petenților, nu este de natură a modifica interpretarea probatoriilor în cauza de față, atât timp cât acest procedeu nu constituie decât o reproducere și nu o veritabilă interpretare în măsură să asigure, în mod coroborat, semnificația probelor din dosar, comportamentul inculpatei primind, la rândul-i, semnificație contrară adevărului judiciar impus în cauză, „solicitarea inculpatei de a primi mită în fața unei asistențe numeroase, inclusiv a celor cinci intimați” apărând ca neverosimilă.

De altfel, conținutul declarațiilor îl vom regăsi același, chiar dacă dimensiunile sunt altele, în ambele dosare penale, numai interpretarea este diferită.

De aceea, în aplicarea articolului 6 [din] Codul de procedură penală, se va reforma soluția primei instanțe în sensul încetării procesului penal pornit împotriva inculpatei NR, atât timp cât în cauza de față ne aflăm în fața unei decizii cu efect final, decizia de clasare a cauzei, și a unei alte decizii ce urmărește tragerea la răspundere penală a aceleiași inculpate.

În cauza precitată (cauza Mihalache [împotriva] României), se arată [că] „Convenția permite, fără îndoială, statelor, în funcția lor de administratori ai justiției și de gardieni ai interesului public, să definească ceea ce, potrivit dreptului lor intern, constituie o decizie prin care procesul penal este încheiat cu efect final. Cu toate acestea, dacă statele contractante ar putea stabili, după cum consideră, când o decizie este „definitivă”, în sensul articolului 4 din Protocolul nr. 7, fără controlul Curții [EDO], aplicarea acestui articol ar fi lăsată la latitudinea lor. O latitudine care s-ar extinde atât de mult poate duce la rezultate incompatibile cu scopul și obiectul Convenției, [OMISSIS] și anume de a se asigura că nimeni nu este judecat sau pedepsit de două ori pentru aceeași infracțiune. Dacă acest drept nu ar fi însoțit de o garanție care să permită determinarea deciziei „definitive” într-un anumit caz, pe baza unor criterii obiective, acesta ar fi aplicat foarte limitat. Cu toate acestea, dispozițiile articolului 4 din Protocolul nr. 7 trebuie interpretate și aplicate într-o manieră care să facă drepturile practice și eficace, nu teoretice și iluzorii [OMISSIS]”.

Prin instituirea procedurii prevăzute de articolul 335 [din] Codul de procedură penală în materia rezolvării cauzelor și sesizării instanței, al reluării în caz de redeschidere a urmăririi penale, se observă că s-a asigurat standardul garanțiilor Convenției [pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale] în materia condițiilor tragerii la răspundere penală, inclusiv în materia redeschiderii urmăririi penale, excepția încuviințată de Convenție fiind dată numai de apariția unor fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care s-a întemeiat clasarea, precum și viciul fundamental de procedură prevăzut de articolul 4 paragraful 2 din Protocolul nr. 7.

Or, așa cum am arătat, cauza penală ce formează obiectul dosarului de față, în măsura în care nu privește fapte și împrejurări noi și nici existența unui viciu de procedură, în raport de soluția finală dată în dosarul nr. 10364/311/2016 al Judecătorei Slatina, nu poate fi soluționată decât odată cu încetarea procesului penal, în temeiul articolului 16 alineatul (1) litera i) [din] Codul de procedură penală.

Împotriva acestei decizii, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova a formulat recurs în casație.

Prin decizia penală [OMISSIS] [din] 21.09.2021, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în casație declarat de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova împotriva deciziei penale nr. 1207 din 20 octombrie 2020, pronunțată de Curtea de Apel Craiova, Secția Penală și pentru Cauze cu Minori, în dosarul nr. 264/104/2017 privind pe inculpata NR.

A casat decizia penală atacată și a trimis cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Craiova.

Pentru a pronunța această soluție, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut că principiul *ne bis in idem*, care are înțelesul „nu de două ori același lucru”, înseamnă că o persoană nu poate fi condamnată de două ori pentru aceeași faptă.

Principiul enunțat este indisolubil legat de principiul autorității de lucru judecat, fiind destinat să garanteze persoanei condamnate că, atunci când și-a executat pedeapsa, poate să-și reia locul în societate fără a se putea declanșa, pentru aceeași faptă, o nouă procedură judiciară.

Principiul *ne bis in idem* răspunde, așadar, unei duble cerințe, de echitate și de securitate juridică.

Principiul *ne bis in idem* este prevăzut în articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale, potrivit cu care „nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale a acestui stat”.

Reglementări similare ale aceluiași principiu sunt identificate și în articolul 54 din Convenția de Aplicare a Acordului Schengen (CAAS).

Astfel, potrivit textului [menționat], „o persoană împotriva căreia a fost pronunțată o hotărâre definitivă într-un proces pe teritoriul unei părți contractante nu poate face obiectul urmăririi penale de către o altă parte contractantă pentru aceleași fapte, cu condiția ca, în situația în care a fost pronunțată o pedeapsă, aceasta să fi fost executată, să fie în curs de executare sau să nu mai poată fi executată conform legilor părții contractante care a pronunțat sentința”.

Principiul *ne bis in idem* a fost încorporat, ulterior, în Decizia-cadru 2002/584/JAI privind mandatul de arestare, figurând printre motivele de neexecutare obligatorie a mandatului.

Atât articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, [cât și] articolul 54 din CAAS, precum și articolul 3 punctul 2 din Decizia-cadru au în vedere o hotărâre definitivă de achitare sau de condamnare, noțiunea de „*idem*” având în vedere elementele care trebuie considerate ca fiind judecate definitiv.

În ceea ce privește noțiunea de „*bis*”, Curtea Europeană de Justiție a interpretat condiția conform căreia sancțiunea pronunțată de o instanță a unui stat contractant „a fost executată” sau „este în curs de executare”, în sensul că aceasta acoperă situația în care inculpatul a fost condamnat sau achitat chiar și pentru lipsă de probe (Hotărârea Van Stroaten -C-150/05).

În analiza aceluiași principiu, Curtea Europeană de Justiție a statuat, în jurisprudența sa, că principiul *ne bis in idem* nu este aplicabil atunci când s-a pronunțat o decizie prin care autoritățile judiciare au dispus clasarea cauzei, în absența oricărei aprecieri pe fond (Hotărârea Miraglia, C-469/03, 2005).

Acest principiu nu este aplicabil nici în cazul unei decizii prin care autoritatea judiciară a dispus încetarea urmăririi penale, dacă această decizie nu stinge definitiv acțiunea penală și nu constituie astfel un impediment în calea unei noi urmăririi penale, pentru aceleași fapte (Hotărârea Turansky, C-491/07, 2008).

Dintr-o altă perspectivă, CJUE, în analiza acestui principiu, are în vedere momentul încheierii unui proces penal.

Astfel, atunci când decizia este pronunțată în urma unui proces, jurisprudența a stabilit că principiul *ne bis in idem* se aplică indiferent dacă inculpatul a fost achitat sau, dimpotrivă, condamnat. Acest lucru este valabil și pentru situația judecării în lipsă a inculpatului (Hotărârea Bourguein, C-297/07, 2008), dar și pentru o achitare din lipsă de probe în urma unui proces complet (Hotărârea Von Stroatem, C-150/05, 2006).

Aplicarea principiului *ne bis in idem* este condiționată de existența unei hotărâri prin care trebuie să se pună capăt urmăririi penale și să stingă definitiv acțiunea penală și trebuie să se verifice, în prealabil [...] dacă decizia în cauză este considerată definitivă și obligatorie în sensul dreptului național (Hotărârea Turansky, C-491/07, 2008).

În legislația anterioară, principiul *ne bis in idem* nu era reglementat în mod expres, făcându-se aplicarea directă a articolului 4 din Protocolul 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, esența acestuia constând în aceea că autoritățile judiciare pot aplica o singură dată o sancțiune cu caracter penal.

Fiind nevoie de o reglementare explicită a acestui principiu, în categoria principiilor procesului penal român, prin Legea nr. 135/2010 privind Noul Cod de procedură penală, a fost introdus articolul 6 [din] Codul de procedură penală, potrivit cu care „nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni atunci când față de acea persoană s-a pronunțat anterior o hotărâre penală definitivă cu privire la aceeași faptă, chiar și sub altă încadrare juridică”.

Principiul *ne bis in idem* este indisolubil legat de principiul autorității de lucru judecat, care operează numai în cazul în care, cu privire la o persoană, s-a desfășurat o judecată penală pentru o anumită faptă considerată infracțiune.

În acest sens, pentru existența autorității de lucru judecat, în materie penală, se cere existența a două elemente identice, între cauza judecată definitiv și cauza ce urmează a fi soluționată, și anume: identitate de persoană și identitate de obiect.

Există autoritate de lucru judecat doar atunci când acțiunea penală a fost stinsă definitiv, nu și atunci când organele judiciare pot dispune redeschiderea urmăririi

penale și, ca atare, nu poate opera un impediment pentru punerea în mișcare a acțiunii penale.

În ceea ce privește sintagma „hotărâre definitivă”, aceasta trebuie înțeleasă în sensul existenței unei hotărâri prin care se rezolvă definitiv fondul cauzei, o soluție prin care se stinge definitiv acțiunea penală.

Prin urmare, incidența principiului *ne bis in idem*, respectiv autoritatea de lucru judecat, pot opera în cazul soluțiilor dispuse de procuror prin care se stinge definitiv acțiunea penală, cum ar fi, de pildă, renunțarea la urmărirea penală reglementată de articolul 318 [din] Codul de procedură penală sau încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției, în sensul articolului 478 și următoarele [din] Codul de procedură penală.

Prin urmare, nu toate soluțiile de netrimitere în judecată, de clasare, date de procuror se încadrează în noțiunea de hotărâre definitivă, deoarece, în cele mai multe cazuri, soluțiile adoptate nu sunt definitive, putând fi redeschisă urmărirea penală.

De altfel, așa cum s-a arătat anterior, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a stabilit că principiul *ne bis in idem* nu este aplicabil unei decizii prin care nu se stinge definitiv acțiunea penală și nu constituie astfel un impediment în calea unei noi urmăriri penale, pentru aceleași fapte (cauza Turansky).

Înalta Curte, raportând exigențele ce rezultă din dispozițiile articolului 4 din Protocolul 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului - astfel cum au fost analizate anterior, [ale] articolului 54 din CAAS, precum și [ale] articolului 6 [din] Codul de procedură penală, a constatat că, în speță, instanța de apel în mod greșit a dispus încetarea procesului penal, în temeiul dispozițiilor articolului 16 alineatul (1) litera i) [din] Codul de procedură penală, nefiind incident principiul *ne bis in idem*.

Înalta Curte a apreciat că, prin ordonanța din data de 27.09.2016, emisă în dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, s-a dispus, în temeiul articolului 16 alineatul (1) litera c) din Codul de procedură penală, clasarea cauzei având ca obiect plângerea penală formulată de petenții HS, GL, MT, JK și PB împotriva inculpatei NR, sub aspectul săvârșirii infracțiunii de șantaj, prevăzută de articolul 207 alineatul (1) [din] Codul penal, în referatul cu propunerea de clasare al I. P. J. Olt din data de 20.04.2016 reținându-se că, din probele administrate, a rezultat că inculpata nu a pretins nicio sumă de bani de la petenți, neurmărind dobândirea unui folos material nici pentru sine, nici pentru altă persoană, aspect ce reiese și din declarațiile petenților, care au precizat, cu ocazia audierii, că suma de 3 600 [de] euro și TVA urma să fie remisă avocatului cu care NR încheiase un contract de asistență juridică și nu pentru a fi înșușită de aceasta.

Ulterior, prin ordonanța nr. 673/P/2016 din data de 21.10.2016 a prim-procurorului Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina a fost infirmată

ordonanța de clasare din data de 27.09.2016, emisă în cauză, dispunându-se redeschiderea urmăririi penale sub aspectul săvârșirii infracțiunii de șantaj.

În cuprinsul ordonanței menționate s-a reținut că, pentru aceeași situație de fapt, se efectuează cercetări în dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt, sub aspectul infracțiunilor de luare de mită, prevăzută de articolul 308 [din] Codul penal, raportat la articolul 289 [din] Codul penal [și] raportat la articolul 6 din Legea nr. 78/2000, [de] șantaj, prevăzută de articolul 207 [din] Codul penal, și [de] trafic de influență, prevăzută de articolul 308 [din] Codul penal raportat la articolul 289 [din] Codul penal și [la] articolul 6 din Legea nr. 78/2000, dosar în care ancheta se află într-o fază avansată, astfel că nu erau îndeplinite condițiile legale pentru a se dispune clasarea, ci, în vederea unei bune înfăptuiri a justiției, se impunea declinarea dosarului nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina la Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt, pentru a fi reunit la dosarul nr. 47/P/2016.

Prin încheierea judecătorului de cameră preliminară [OMISSIS] din data de 21.11.2016, pronunțată în dosarul nr. 10364/311/2016 al Judecătoriei Slatina, s-a dispus respingerea, ca neîntemeiată, a cererii formulate de Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina de confirmare a ordonanței nr. 673/P/2016 din data de 21.10.2016 a prim-procurorului Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, prin care s-a dispus redeschiderea urmăririi penale în cauză.

În considerentele acestei hotărâri, s-a reținut că, în cauză, nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru redeschiderea urmăririi penale.

Astfel, a fost avut în vedere că, potrivit articolului 335 alineatul (1) din Codul de procedură penală, „dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea, infirmă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale”, iar potrivit alineatului (2) al aceluiași text de lege, „în cazul în care au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea, procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale”.

Din analiza ordonanței nr. 673/P/2016 din data de 21.10.2016, emisă de prim-procurorul Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, a rezultat că motivul redeschiderii urmăririi penale îl constituie faptul că pe rolul Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt se află dosarul nr. 47/P/2016, în care se efectuează cercetări împotriva aceleiași persoane, pentru mai multe infracțiuni, printre care și cea de șantaj, și, în vederea unei bune înfăptuiri a justiției, se impune infirmarea soluției și declinarea dosarului la parchetul ierarhic superior.

Totodată, s-a constatat că, prin ordonanța nr. 47/P/2016 din data de 15.09.2016 a Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt, se reține că împotriva numitei NR a fost începută urmărirea penală pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, prevăzută de articolul 289 alineatul (1) [din] Codul penal raportat la articolul 6 din Legea nr. 78/2000, și s-a dispus luarea unei măsuri preventive neprivative de

libertate față de această persoană, tot pentru aceeași infracțiune, nerezultând că, în cauză, s-ar efectua cercetări pentru infracțiunea de șantaj ce a făcut obiectul dosarului nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina.

Judecătorul de cameră preliminară a reținut astfel că simpla invocare a faptului că împotriva aceleiași persoane se efectuează cercetări într-o altă cauză, aflată pe rolul altui organ judiciar, și că cercetările ar fi într-o fază avansată nu conduce la concluzia legală că se impune infirmarea soluției de clasare, în condițiile în care textele de lege menționate impun ca analiza ordonanței de infirmare să vizeze faptul că nu a existat împrejurarea pe care s-a întemeiat soluția de clasare sau au fost descoperite fapte ori împrejurări noi, care nu mai justifică soluția de clasare, situație care nu se reține în respectiva ordonanță, iar în dosarul organului judiciar superior cercetările se efectuează pentru o altă infracțiune decât cea de șantaj.

Analizând ordonanța emisă de procuror în dosarul nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, din perspectiva principiului *ne bis in idem*, și nu din perspectiva redeschiderii urmăririi penale, astfel cum este reglementată de dispozițiile articolului 335 [din] Codul de procedură penală, Înalta Curte a reținut că soluția adoptată de parchet nu intră în categoria hotărârilor definitive, intrate în puterea lucrului judecat, în absența oricăror aprecieri cu privire la fondul cauzei.

Ordonanța nr. 673/P/2016 din 27 septembrie 2016 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina nu este motivată de procuror, făcându-se doar mențiunea în sensul dispunerii soluției de clasare a cauzei sub aspectul săvârșirii infracțiunii de șantaj, prevăzută de articolul 207 alineatul (1) [din] Codul penal, pentru care a fost cercetată inculpa.

Dimpotrivă, în dosarul nr. 47/P/2016 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt au fost efectuate cercetări cu privire la inculpa NR pentru săvârșirea infracțiunilor de luare de mită, prevăzută de articolul 308 alineatul (1) [din] Codul penal, raportat la articolul 289 alineatul (1) [din] Codul penal, cu aplicarea articolului 6 din Legea nr. 78/2000 (cauza fiind clasată sub aspectul săvârșirii infracțiunii de șantaj), și, în vederea unei mai bune înfăptuiri a justiției, s-a apreciat că se impune declinarea dosarului nr. 673/P/2016 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina la Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt.

Ca atare, Înalta Curte a considerat că prin ordonanța la care s-a făcut referire nu a fost stinsă acțiunea penală, ci s-a constatat necesitatea continuării urmăririi penale și a administrării de probe noi.

Urmare a deciziei pronunțate în soluționarea recursului în casație, a fost înregistrat pe rolul Curții de Apel Craiova dosarul nr. 264/104/2017* în vederea rejudecării apelurilor declarate de inculpa NR și Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt.

În raport de această situație, completul de apel investit cu rejudecarea apelurilor declarate a apreciat necesară sesizarea CJUE pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare prin care să se stabilească, în esență, dacă principiul *non bis in idem* trebuie să fie interpretat în sensul că o soluție de clasare, emisă de parchet după

administrarea probelor esențiale în cauza respectivă, împiedică o altă urmărire penală pentru aceeași faptă, chiar având altă încadrare juridică, împotriva aceleiași persoane, având în vedere că soluția este definitivă.

B. Dispoziții naționale care ar putea fi aplicate în speță

Constituția României

Articolul 1 alineatul (3) - România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.

Articolul 148 alineatele (1) și (2) - Integrarea în Uniunea Europeană

Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferării unor atribuții către instituțiile comunitare, precum și al exercitării în comun cu celelalte state membre a competențelor prevăzute în aceste tratate, se face prin lege adoptată în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului, cu o majoritate de două treimi din numărul deputaților și senatorilor.

Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

Codul de procedură penală

Articolul 6 - *Ne bis in idem* - Nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni atunci când față de acea persoană s-a pronunțat anterior o hotărâre penală definitivă cu privire la aceeași faptă, chiar și sub altă încadrare juridică.

Articolul 335 - Dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția constată, ulterior, că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea, infirmă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale. În cazul în care au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea, procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale.

C. Dispoziții europene relevante în cauză

Tratatul privind Uniunea Europeană:

Articolul 2 - Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților.

Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Articolul 50 - Dreptul de a nu fi judecat sau condamnat de două ori pentru aceeași infracțiune

Nimeni nu poate fi judecat sau condamnat pentru o infracțiune pentru care a fost deja achitat sau condamnat în cadrul Uniunii, prin hotărâre judecătorească definitivă, în conformitate cu legea.

Decizia 2006/928 a Comisiei Europene

Anexă - Obiective de referință pe care România trebuie să le atingă, menționate în articolul 1:

Asigurarea unui proces judiciar mai transparent și, în același timp, mai eficace, în special prin consolidarea capacităților și responsabilităților Consiliului Superior al Magistraturii.

Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen

Articolul 54 - O persoană împotriva căreia a fost pronunțată o hotărâre definitivă într-un proces pe teritoriul unei părți contractante nu poate face obiectul urmăririi penale de către o altă parte contractantă pentru aceleași fapte, cu condiția ca, în situația în care a fost pronunțată o pedeapsă, aceasta să fi fost executată, să fie în curs de executare sau să nu mai poată fi executată conform legilor părții contractante care a pronunțat sentința.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Articolul 4 [din] Protocolul nr. 7 - Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori

Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă, conform legii și procedurii penale ale acestui stat.

Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului, conform legii și procedurii penale a statului respectiv, dacă fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

Nicio derogare de la prezentul articol nu este îngăduită în temeiul articolului 15 din Convenție.

Motivele ce au determinat instanța să formuleze cerere de hotărâre preliminară

Astfel cum rezultă din secțiunea „Obiectul litigiului. Fapte relevante”, martorii MT, HS, JK, PB și GL au formulat două plângeri identice în conținut și pentru aceeași faptă (pretinderea la data de 30.04.2015 a sumei de 3 600 [de] euro +TVA - în total 4 400 [de] euro - reprezentând taxa de succes pentru avocatul XB într-un proces civil) împotriva aceleiași persoane (NR).

Una din[tre] plângeri a fost înaintată DNA Serviciul Teritorial Craiova, care a apreciat că din plângerea formulată de MT, HS, JK, PB și GL rezultă indicii privind o infracțiune de șantaj, astfel că a fost sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina, fiind înregistrat dosarul nr. 673/P/2016.

Prin ordonanța nr. 673/P/2016 din data de 14.03.2016 s-a dispus începerea urmăririi penale cu privire la infracțiunea de șantaj, prevăzută de articolul 207 alineatul (1) [din] C.p.

La data de 14.04.2016, organele de cercetare penală au procedat la audierea persoanelor care au formulat sesizarea, respectiv HS, JK, MT, PB și GL, declarațiile acestora fiind consemnate și atașate la dosarul de urmărire penală al Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina [OMISSIS].

La [OMISSIS] [dosarul] de urmărire penală a fost atașat CD-ul conținând înregistrarea în mediul ambiental despre care s-a făcut vorbire în plângerea penală formulată și în declarații.

De asemenea, în cursul urmăririi penale, Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina a administrat proba cu înscrisuri, la [OMISSIS] [dosarul] de urmărire penală fiind atașate înscrisuri relevante pentru soluționarea cauzei, respectiv contracte de asistență juridică încheiate de inculpata NR cu avocații [cabinetului] XB, rapoarte privind activitatea cabinetului de avocat XB, contracte de asistență juridică încheiate de cooperativa BX cu avocații YN, QN, TJ, EV, RD, Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperativei, statutul societății cooperative BX, certificat de grefa emisă de Tribunalul Olt prin care s-a comunicat că prin sentința civilă nr. 158/2016 s-a admis contestația formulată de GL, s-a dispus anularea deciziei de sancționare și reintegrare a acesteia pe postul deținut, decizia din 15.03.2016 de reintegrare pe post cu privire la GL, informarea nr. 632/09.04.2015 a inculpatei către Consiliul de administrație prin care s-a solicitat analizarea posibilității de desființare a unor posturi pe care erau încadrate persoanele care au sesizat parchetul, informarea de preaviz nr. 426/24.03.2016 emisă către GL prin care i s-a comunicat desființarea postului pe care îl ocupa, cererea formulată de MT, HS, JK, PB și GL prin care au solicitat inculpatei comunicarea unei copii a contractului încheiat cu avocatul XB, prin care au precizat și că le este necesar pentru a se conforma solicitării inculpatei de a achita suma de [4 400 de] euro.

Prin ordonanța nr. 673/P/2016 din data de 27.09.2016 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, procurorul a dispus, în baza articolului 315 litera b) raportat la articolul 16 alineatul (1) litera c) [din] C.p.p., clasarea cauzei.

Această soluție a rămas definitivă întrucât nu a fost atacată în termenele și condițiile prevăzute de lege.

A doua plângere, cu conținut identic, a celor cinci martori denunțatori a fost adresată Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt și a format obiectul dosarului 47/P/2016.

În acest dosar s-a început urmărirea penală, s-a pus în mișcare acțiunea penală cu privire la aceeași faptă reclamată de aceeași martori, în condiții identice cu cele din dosarul de șantaj ce a fost soluționat de Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina, dar sub o altă încadrare juridică, respectiv aceea prevăzută de articolul 289 [din] C.p.

În cursul instrumentării dosarului, constatându-se că Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina a pronunțat o soluție de clasare cu privire la aceeași faptă care forma obiectul dosarului aflat în lucru la Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt, s-a solicitat Judecătoriei Slatina de către Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina confirmarea redeschiderii urmăririi penale în dosarul de șantaj nr. 673/P/2016, cu motivarea că Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt are în lucru un dosar privitor la aceeași faptă și în care se fac cercetări atât sub aspectul infracțiunii de luare de mită, prevăzută de articolul 289 [din] C.p., cât și cu privire la săvârșirea infracțiunii de șantaj, prevăzută de articolul 207 alineatul (1) [din] C.p.

Prin încheierea nr. 612 din data de 21.11.2016 pronunțată în dosarul penal nr. 10364/311/2016, Judecătoria Slatina, în baza articolului 365 alineatele 4 și 4¹ [din] C.p.p., a respins cererea formulată de către Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina de redeschidere a urmăririi penale ca neîntemeiată, soluția fiind definitivă.

Pentru a pronunța această soluție, judecătorul a constatat că, potrivit articolului 335 alineatul (1) [din] C.p.p., „dacă procurorul ierarhic superior celui care a dispus soluția constată ulterior că nu a existat împrejurarea pe care se întemeia clasarea, infirmă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale”, iar potrivit alineatului (2) al aceluiași text de lege, „în cazul în care au apărut fapte sau împrejurări noi din care rezultă că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia clasarea, procurorul revocă ordonanța și dispune redeschiderea urmăririi penale”.

Din analiza ordonanței nr. 673/P/2016 din 21.10.2016, emisă de prim-procurorul Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, s-a reținut că motivul redeschiderii urmăririi penale îl constituie faptul că pe rolul Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt se află dosarul nr. 47/P/2016 în care se efectuează cercetări împotriva aceleiași persoane pentru mai multe infracțiuni, printre care și cea de șantaj, și, în vederea unei bune înfăptuiri a justiției, se impune infirmarea soluției și declinarea dosarului la parchetul ierarhic superior.

Judecătorul a mai constatat că, prin ordonanța nr. 47/P/2016 din 15.09.2016 a Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt (atașată de persoana cercetată prin apărător), se reține că împotriva numitei NR a fost începută urmărirea penală pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, prevăzută de articolul 289 alineatul (1) [din] C.p. raportat la articolul 6 din Legea [nr.] 78/2000, și s-a dispus luarea unei măsuri preventive neprivative de libertate față de această persoană, pentru aceeași faptă.

Judecătorul a reținut că simpla invocare a faptului că împotriva aceleiași persoane se fac cercetări într-o altă cauză pe rolul altui organ judiciar și că cercetările ar fi într-o fază avansată nu conduc la concluzia legală că se impune înfirmarea unei soluții de clasare și de redeschidere a urmăririi penale, în condițiile în care textele de lege mai sus menționate impun ca analiza ordonanței de înfirmare să vizeze faptul că nu a existat împrejurarea pe care s-a întemeiat soluția de clasare sau au fost descoperite fapte sau împrejurări noi care nu mai justifică soluția de clasare, situație care nu se reține în respectiva ordonanță, iar în cauza organului judiciar superior cercetările se fac pentru o altă infracțiune decât cea de șantaj.

Prin rechizitoriul nr. 47/P/2016 din data de 31 ianuarie 2017 al Parchetului de pe lângă Tribunalul Olt s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatei NR pentru săvârșirea infracțiunii de luare de mită, prevăzută și pedepsită [de articolul] 308 alineatul (1) [din] C.p., raportat la articolul 289 alineatul (1) [din] C.p. cu aplicarea articolului 6 din Legea [nr.] 78/2000.

În esență, inculpata este acuzată de aceeași faptă pentru care anterior, prin ordonanța nr. 673/P/2016 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina, s-a dispus clasarea cauzei, respectiv că, la data de 30.04.2015, în calitate de președinte al Societății Cooperative BX SC Slatina, județul Olt, a pretins de la numiții GL, JK, HS, PB [și] MT, angajați pe diverse funcții în cadrul societății, suma de 4 400 [de] euro reprezentând un „onorariu de succes” al avocatului, la plata căruia s-a angajat inculpata NR, pentru ca aceasta să renunțe a emite decizii de desfacere a convențiilor individuale de muncă ale respectivelor persoane. Întrucât pretențiile sale financiare nu au fost satisfăcute, inculpata a emis și a semnat decizii individuale de încetare a convențiilor individuale de muncă pentru fiecare dintre aceste persoane.

Analizând conținutul celor două dosare penale, instanța constată că probele esențiale sunt reprezentate de declarațiile martorilor MT, HS, JK, PB și GL și de înregistrarea audio efectuată în mediul ambiant și au fost administrate în ambele dosare.

Cu privire la martorii denunțatori HS, JK, MT, PB și GL, instanța reține că au fost audiați, dând declarații detaliate, consemnate și atașate la [OMISSIS] [dosarul] Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina.

De asemenea, înregistrarea audio ambientală, probă determinantă împotriva inculpatei, a fost atașată la dosarul Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina și a fost avută în vedere la adoptarea soluției de clasare.

Conform referatului cu propunere de clasare, organele de urmărire penală au reținut că persoanele vătămate HS, JK, MT, PB și GL sunt membri cooperatori în cadrul cooperativei BX Slatina și, pe fondul unui proces civil cu NR și a unor plângeri penale formulate, au efectuat înregistrări ale unor convorbiri în mediul ambiental despre care susțin că [le-au purtat] cu NR [la] data de 30.04.2015.

Persoanele vătămate au susținut că numita NR le-a pretins suma de 3 600 [de] euro plus TVA reprezentând o taxă de succes pe care ar fi trebuit să o plătească apărătorului ales dintr-un proces civil, în schimbul reluării unui climat de bună înțelegere și de colaborare la locul de muncă.

[În] înregistrarea în mediu ambiental anexată la dosarul cauzei de persoanele vătămate, la minutul 7, secunda 46, o persoană pretins a fi numita NR precizează faptul că persoanele vătămate ar trebui să plătească suma de 3 600 [de] euro și TVA aferent acestei sume, sumă ce reprezintă o taxă de succes plătită avocatului XB.

Din declarațiile persoanelor vătămate HS, GL, MT, JK și PB, consemnate la data de 14.04.2016, rezultă faptul că numita NR le-a precizat că suma de 3 600 [de] euro și TVA aferent ar trebui să fie achitată de aceștia numitului XB, sumă ce ar reprezenta taxa de succes ca urmare a câștigării unor procese civile intentate de susnumiți numitei NR.

De asemenea, din aceleași declarații rezultă faptul că numita NR nu a pretins ca suma respectivă să-i fie remisă ei pentru asigurarea unui „climat de bună înțelegere și de colaborare la locul de muncă”, ci această sumă trebuia remisă avocatului ales al acesteia.

Din declarația numitei NR, consemnată la data de 30.04.2016, a rezultat faptul că suma de 3 600 [de euro] fără TVA trebuia plătită de [aceasta] avocatului XB în eventualitatea câștigării unui proces civil referitor la anularea hotărârii AGA din data de 12.02.2014 prin care a fost revocată din funcția de președinte al cooperativei BX.

Acțiunea privind anularea hotărârii AGA a fost admisă, fiind repusă în funcția de președinte, urmând să achite suma mai sus menționată prevăzută în contractul încheiat cu avocatul XB.

Referitor la suma de 3 600 [de] euro și TVA, NR a declarat că această sumă urmează să fie plătită de ea avocatului XB, conform contractului încheiat cu acesta, însă la această dată nu dispune de această sumă de bani.

NR a mai declarat că nu a cerut nicio sumă de bani pentru ea și nu a șantajat pe nimeni în societate.

Sub aspectul săvârșirii infracțiunii prevăzute de articolul 207 [OMISSIS] [din] C.p., constând în aceea că aceasta a șantajat mai mulți angajați ai cooperativei BX să plătească suma de 3 600 [de] euro și TVA în schimbul reluării unui climat de bună înțelegere și colaborare la locul de muncă, organele de urmărire penală au constatat că acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, întrucât în cauză nu există probe care să conducă la concluzia că NR i-a șantajat pe aceștia.

Din probele administrate, organele de cercetare penală au reținut că NR nu a pretins nicio sumă de bani de la numiții HS, GL, MT, JK și PB și nu a urmărit dobândirea unui folos material nici pentru sine, nici pentru altă persoană, aspect ce reiese și din declarațiile acestora care au precizat cu ocazia audierii că suma de 3 600 [de] euro și TVA urma să fie remisă avocatului cu care numita NR încheiase un contract de asistență juridică și nu pentru a fi înșușită de ea.

Niciuna dintre persoanele audiate nu a precizat că numita NR ar fi cerut vreo sumă de bani pentru ea sau pentru a nu-i concedia.

Conform articolului 315 alineatul (1) litera b) [din] C.p.p., clasarea se dispune când există unul dintre cazurile prevăzute la articolul 16 alineatul (1) [din] C.p.p.

În dezacord cu Înalta Curte de Casație și Justiție, care a reținut că ordonanța nr. 673/P/2016 din 27 septembrie 2016 a Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina nu este motivată de procuror, făcându-se doar mențiunea în sensul dispunerii soluției de clasare a cauzei sub aspectul săvârșirii infracțiunii de șantaj, prevăzută de articolul 207 alineatul (1) [din] Codul penal, pentru care a fost cercetată NR, Curtea de Apel reține că, potrivit articolului 315 alineatul (5) [din] C.p.p., *menționarea motivelor de fapt și de drept este obligatorie numai dacă procurorul nu își însușește argumentele cuprinse în propunerea organului de cercetare penală ori dacă a existat un suspect în cauză.*

Or, în prezenta cauză, având în vedere că urmărirea penală era începută *in rem*, în cauză neexistând suspect, prin prisma dispozițiilor articolului 315 alineatul (5) [din] C.p.p., procurorul a însușit toate argumentele organului de cercetare penală expuse în referatul cu propunere de clasare, astfel cum au fost redată mai sus.

Cu privire la fondul problemei de drept, Curtea de Apel reține că, în dreptul Uniunii, principiul *non bis in idem* constituie un principiu fundamental al dreptului comunitar a cărui respectare este asigurată de instanță.

Cu privire la noțiunea de hotărâre definitivă, în cauza M, C-398/12, Curtea a stabilit că o ordonanță de netrimitere în judecată care împiedică, în statul contractant în care a fost dată această ordonanță, o nouă urmărire penală pentru aceleași fapte împotriva persoanei care a beneficiat de ordonanța respectivă, cu excepția cazului în care intervin noi probe împotriva acestei persoane, trebuie considerată ca fiind o hotărâre definitivă.

Pentru a reține că ordonanța procurorului prin care se dispune clasarea constituie o „hotărâre definitivă” care poate fi invocată în temeiul *non bis in idem*, [trebuie să se stabilească] dacă sunt îndeplinite următoarele cerințe:

- a. să existe o anchetă aprofundată a faptei sesizate (administrarea de probe, audierea victimei ori a eventualilor martori etc.);
- b. soluția de netrimitere în judecată să antameze fondul („on merits”) acuzației penale (să vizeze una dintre condițiile impeditiv care lipsesc de temei acțiunea penală, iar nu pe cele care o lipsesc de obiect);
- c. să fie satisfăcute cerințele *eadem personae* și *idem factum*;
- d. acțiunea penală să fi fost stinsă în mod definitiv; caracterul definitiv al stingerii nu este afectat de posibilitatea redeschiderii urmăririi penale ca urmare a descoperirii unor fapte sau împrejurări noi ori de posibilitatea anulării ulterioare a acesteia.

Ne bis in idem [citit] în lumina articolului 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie să fie interpretat în sensul că o decizie a parchetului de încetare în mod definitiv a urmăririi penale, sub rezerva redeschiderii sau a anulării sale, fără să fi fost aplicate pedepse, nu poate fi calificată drept decizie definitivă în sensul acestor articole dacă din motivarea acestei decizii rezultă că procedura penală respectivă a fost închisă fără ca o urmărire penală aprofundată să fi fost efectuată, absența audierii victimei sau a inculpatului reprezentând un indiciu al lipsei unei astfel de urmăriri aprofundate.

În prezenta cauză, Curtea de Apel reține că a existat o anchetă aprofundată, probele esențiale fiind administrate de Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina și avute în vedere la adoptarea soluției de clasare, astfel cum rezultă din argumentele expuse în referatul cu propunere de clasare, însușite de procuror.

Faptul că declarațiile martorilor și înregistrarea în mediul ambiental sunt probe determinante, esențiale este relevată chiar [de] motivarea Tribunalului Olt în susținerea soluției de condamnare a inculpatei, fiind folosite pentru a motiva vinovăția inculpatei. În cuprinsul sentinței apelate, declarațiile martorilor HS, JK [și] GL, precum și parte din înregistrarea efectuată în mediul ambiental sunt redată exhaustiv în motivarea soluției de condamnare.

Soluția de clasare a Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina a vizat analiza probelor și a aptitudinii acestora de a dovedi existența faptei și vinovăția inculpatei din prezenta cauză, iar ulterior adoptării soluției de clasare, Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt a dispus trimiterea în judecată a inculpatei NR pentru aceeași faptă, însă sub o altă încadrare juridică, probele determinante fiind, în esență, aceleași.

Acțiunea penală a fost stinsă în mod definitiv întrucât împotriva acesteia nu [au] fost exercitate căile de atac prevăzute de lege.

Mai mult decât atât, deși a existat o ordonanță a prim-procurorului Parchetului de pe lângă Judecătoria Slatina prin care a fost infirmată soluția de clasare, judecătorul nu a confirmat redeschiderea urmăririi penale.

În condițiile în care Curtea de Apel, conform articolului 450 [din] C.p.p., trebuie să se conformeze hotărârii instanței de recurs în casație, în măsura în care situația de fapt rămâne cea avută în vedere la admiterea recursului în casație, prezentul complet de judecată, constatând că există divergențe de opinii cu privire la interpretarea principiului *non bis in idem* și considerând că întrebarea adresată are legătură directă cu soluționarea prezentei cauze, a considerat necesar să formuleze următoarea întrebare.

[OMISSIS] [reluarea întrebării preliminare]

Decizia MCV este relevantă pentru prezenta procedură dat fiind domeniul de aplicare larg al obiectivelor de referință care figurează în anexa la aceasta și impactul lor sistemic asupra eficacității sistemului judiciar. Astfel, anexa la Decizia MCV conține „obiectivele de referință pe care România trebuie să le atingă, prevăzute la articolul 1”. Primul obiectiv de referință este „garantarea unui proces judiciar mai transparent și mai eficient [...]”.

Anexa la Decizia 2006/928 are următorul cuprins:

„Obiectivele de referință pe care România trebuie să le atingă, prevăzute la articolul 1:

Garantarea unui proces judiciar mai transparent și mai eficient totodată, în special prin consolidarea capacităților și a responsabilizării Consiliului Superior al Magistraturii. Raportarea și evaluarea impactului noilor coduri de procedură civilă și administrativă.”

Decizia MCV și obligațiile care decurg din cartă, a căror aplicabilitate rezultă din această decizie, nu constau doar în obligația de a urmări realizarea (oarecum mecanică) a obiectivelor de referință care figurează în anexa la Decizia MCV. Acestea implică de asemenea o nevoie sporită de respectare a drepturilor fundamentale garantate de cartă, a legalității și a statului de drept.

Astfel, putem presupune în mod rezonabil că un stat membru nu ar fi fost supus regimului special al MCV dacă totul ar fi fost deja ideal înainte (a se vedea punctul 72 din Concluziile avocatului general Michal Bobek prezentate la 4 martie 2021 în cauza C-379/19, DNA - Serviciul Teritorial Oradea)

Decizia MCV urmărește, așadar, să promoveze eficiența (judiciară) și combaterea corupției, însă aceste obiective trebuie realizate în cadrul - sau mai ales în cadrul - unui sistem funcțional care își respectă propriul cadru juridic și respectă drepturile fundamentale ale persoanelor în cauză.

Hotărârea Marii Camere a Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată în cauzele conexe C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții[:]

[„]158 Într-adevăr, după cum reiese din Raportul de monitorizare al Comisiei din 26 septembrie 2006 privind stadiul pregătirii Bulgariei și României pentru aderarea la Uniunea Europeană [COM(2006) 549 final], la care se referă considerentul (4) al Deciziei 2006/928, această instituție a constatat subzistența în România a unor deficiențe, în special în domeniul justiției și al luptei împotriva corupției, și a propus Consiliului să condiționeze aderarea acestui stat la Uniune de instituirea unui mecanism de cooperare și de verificare cu scopul de a face față acestor deficiențe. Astfel cum reiese în special din considerentele (4) și (6) ale acestei decizii și așa cum a subliniat Comisia, decizia menționată a instituit MCV și a edictat obiectivele de referință, prevăzute la articolul 1 și în anexa la aceeași decizie, în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției pentru a remedia tocmai deficiențele menționate și pentru a garanta capacitatea acestui sistem și a organelor de aplicare a legii de a aplica măsurile adoptate pentru a contribui la funcționarea pieței interne și a spațiului de libertate, securitate și justiție.

159 În acest sens și după cum enunță considerentele (2) și (3) ale Deciziei 2006/928, această piață și acest spațiu se bazează pe încrederea reciprocă dintre statele membre în privința faptului că deciziile și practicile administrative și judiciare ale acestora respectă pe deplin statul de drept, această condiție implicând existența în toate statele membre a unui sistem judiciar și administrativ imparțial, independent și eficient, înzestrat cu mijloace suficiente, între altele pentru a lupta împotriva corupției.

[...]

172 Rezultă că obiectivele de referință au caracter obligatoriu pentru România, astfel încât acest stat membru este supus obligației specifice de a atinge obiectivele respective și de a lua măsurile adecvate în vederea realizării lor în cel mai scurt timp. De asemenea, statul membru menționat are obligația de a se abține să pună în aplicare orice măsură care ar risca să compromită atingerea acelorași obiective.[”]

Respectarea principiului autorității de lucru judecat are ca finalitate asigurarea securității raporturilor juridice, componentă a principiului securității juridice, ca standard al dreptului la un proces echitabil, astfel cum acesta este reglementat la articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Acest principiu exprimă, în esență, faptul că cetățenii trebuie protejați „contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze”.

Principiul securității raporturilor juridice a apărut și s-a dezvoltat pe cale pretoriană, mai exact în practica instanțelor internaționale, dobândind rang de principiu al ordinii juridice europene.

Referitor la același principiu, prin Hotărârea din 8 iulie 2019, pronunțată în cauza Mihalache împotriva României, p[unct]ul 22, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat existența a trei criterii care trebuie îndeplinite pentru a putea considera că o decizie este definitivă: decizia trebuie să blocheze definitiv urmărirea penală, trebuie să fi fost precedată de o investigație amănunțită și trebuie să se bazeze pe o evaluare a fondului cauzei.

Curtea Constituțională a României a plasat principiul securității raporturilor juridice în rândul exigențelor statului de drept, raportând, așadar, principiul analizat la dispozițiile articolului 1 alineatele (3) și (5) din Constituție.

Curtea Constituțională a statuat că, deși nu este în mod expres consacrat în Constituție, principiul securității raporturilor juridice se deduce din prevederile constituționale ale articolului 1 alineatul (3), conform cărora România este stat de drept, democratic și social, și că existența unor soluții legislative contradictorii și anularea unor dispoziții legale prin intermediul altor prevederi cuprinse în același act normativ conduc la încălcarea securității raporturilor juridice, ca urmare a lipsei de claritate și previzibilitate a normei, principiu ce constituie o dimensiune fundamentală a statului de drept, astfel cum acesta este consacrat prin articolul 1 alineatul (3) din Constituție.

Curtea [Constituțională] a reținut că, în același sens, este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, conform căreia principiul securității raporturilor juridice decurge implicit din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și constituie unul dintre principiile fundamentale ale statului de drept [OMISSIS].

Observând și preambulul Deciziei 2006/928 din care rezultă că Uniunea Europeană este întemeiată pe statul de drept, principiu comun tuturor statelor membre, Curtea de Apel reține că unul dintre pilonii statului de drept este securitatea raporturilor juridice, implicit principiul *non bis in idem*.

Desfășurarea a două urmăririi penale împotriva aceleiași persoane cu privire la aceeași faptă, încadrată juridic diferit de cele două unități de parchet, una dintre ele fiind finalizată cu soluție definitivă de clasare, dată după administrarea probelor esențiale, iar cealaltă fiind finalizată cu trimiterea în judecată a inculpatei, a pus-o pe aceasta în situația unei insecurități juridice, insecuritate juridică creată de statul român prin organele judiciare implicate în cele două anchete.

Or, un stat care desfășoară două urmăririi penale pentru aceeași faptă împotriva cetățeanului propriu pune sub semnul întrebării respectarea statului de drept și a valorilor pe care se întemeiază Uniunea Europeană, conform articolului 2 TUE,

precum și obiectivele de referință pe care România trebuie să le atingă în lumina Deciziei 2006/928.

Pentru considerentele expuse anterior, în baza articolului 19 alineatul (3) litera (b) TUE raportat la articolul 267 TFUE, va fi sesizată Curtea de Justiție a Uniunii Europene cu cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare cu privire la următoarea întrebare:

[OMISSIS] [reluarea întrebării preliminare]